

Nog steeds stijgt het aantal broedparen van huiszwaluwen in de regio. Per saldo komt deze toename vooral voor rekening van het oostelijk deel van de regio, met nadruk op de Eempolders.

Dick A. Jonkers

De stand van de huiszwaluw in 2001 tussen Vecht en Eem.

De positieve trend in de huiszwaluwpopulatie zet nog steeds door. Er was weer een stijging van het aantal bewoonde nesten, dat in 2001 uitkwam op 1254. Op zich een verheugende ontwikkeling al zijn er hier en daar wel de nodige kanttekeningen bij te plaatsen. Bij een toename van bijna 4% over een zo groot gebied met een zo groot aantal broedparen kan eigenlijk beter gesproken worden van een stabilisatie.

Van drie reeds gepubliceerde huiszwaluwinventarisaties elders in het land zijn de resultaten wisselend. In de Wieringermeer nam de populatie in het "Wierhavegebied" met maar liefst 70% toe. De auteur vermeldt er echter wel bij dat dit hoofdzakelijk op rekening kan worden geschreven van de uitbreiding van het aantal getelde boerderijen (Neuvel 2001). Wat zuidelijker, in de Zaanstreek, nam het aantal nesten met 14% af van 236 naar 202. De tellingen worden hier in negen gemeenten uitgevoerd (Roos 2001). Op Schouwen-Duiveland (21 gemeenten) was er in de bebouwing een afname van 45 nesten (8%). De stand is daar sinds het begin van de tellingen in 1993 met 41% gedaald (Van den Ende 2001). In het Gooi en omstreken mogen we dus eigenlijk helemaal niet ontevreden zijn met onze aantallen.

Plussen en minnen.

Slechts in acht van de negentien gemeenten ging het aantal broedparen omhoog (tabel 1). In Nederhorst den Berg werden twee nieuwe broedplekken ontdekt. Een ervan was kennelijk al jaren aanwezig. Gelukkig ging het slechts om respectievelijk een en twee nesten. Van het aantal gemeenten waarin dit jaar het aantal nesten toenam lagen er vier in het westelijk deel van het onderzoeksgebied. Stijger met stip was hier de gemeente Weesp met bijna een verdubbeling van het aantal broedparen door een toename van 51 nesten. Grote verliezer was Muiden/Muiderberg, waaruit 75 paren verdwenen.

Ook Naarden moest een veer laten met een afname van 35 paren. In de overige drie gemeenten steeg het aantal met maar weinig paren. In het oostelijk deel waren Huizen en Eemnes de grote winnaars, al deed Eemdijk het ook niet slecht. De in

vroige verslagen vermelde toplocatie in de Eempolders was dit jaar goed voor 85 nesten. Door het afschermen met plastic was het voor de huiszwaluwen onmogelijk gemaakt aan het woonhuis te nestelen. Alle nesten bevonden zich nu onder de in 1999 speciaal gemonteerde planken aan de stal en de wagenloods. De terugloop in het oude dorp van Blaricum zette zich voort.

Zoals ieder jaar waren er weer diverse factoren die hun invloed uitoefenden en die voor een deel de plaatselijke achteruitgang kunnen verklaren. Renovatie, vervanging van oude wo-

Tabel 1. Aantal broedparen van de huiszwaluw per gemeente in 2001.

Gemeente	Aantal	
Muiden/Muiderberg	291	(366)
Weesp	120	(69)
Nigtevecht	3	(18)
Nederhorst den Berg	22	(17)
Vreeland	8	(17)
Loenen	15	(13)
Nieuwersluis	10	(13)
Ankeveen	28	(38)
's-Graveland	36	(38)
Kortenhoef	57	(70)
Loosdrecht	72	(60)
Hilversum	6	(5)
Hollandsche Rading	4	(3)
Naarden	125	(160)
Huizen	125	(103)
Blaricum	5	(8)
Eemnes	247	(203)
Eembrugge	11	(20)
Eemdijk	69	(54)

De getallen tussen haakjes zijn de aantallen van het jaar 2000.

ningen door nieuwbouw en schilderwerk zijn regelmatig terugkerende. Ondanks het verbod op het verwijderen van nesten sinds de invoering van de Flora- en Faunawet zijn er ook dit jaar op een aantal plaatsen weer nesten afgestoten. Verder lieten sommige nesten al voordat er gebroed werd zomaar van de aanhechtingsplaats los. In een enkel geval bleven de huiszwaluwen gewoon weg zonder dat daar een aanwijsbare oorzaak voor was.

Koloniegrootte

Het aantal adressen waar zich dit jaar één nest bevond was 112 en is weer wat groter dan in voorgaande jaren. Als dit betekent dat het een afname is van het aantal nesten van een kolonie die meer nesten telt is het de moeite waard om na te gaan of er dan nieuwe vestigingen in de onmiddellijke omgeving plaatsvinden. Het aantal kolonies met 2-10 nesten steeg van 120 naar 131; daarvan waren er slechts negentien die uit meer dan vijf nesten bestonden. In de categorie 11-25 nesten vielen twee kolonies af, waardoor het aantal op 19 kwam. Kolonies met meer dan twintig nesten waren aanwezig in Muiden, Muiderberg, Weesp, Naarden, Huizen en Eemnes. Ook het aantal kolonies met een aanbod van 26-50 nesten bleef vrijwel onveranderd. In plaats van vier waren er nog drie kolonies die hieronder vielen. Die bevonden zich in Weesp, Eemnes en Eemdijk. De toppers met 51-100 nesten waren te vinden in Muiden (67 nesten), Naarden (55 nesten) en Eemnes (respectievelijk 70 en 85 nesten). Vergelijken met 2000 was er in deze categorie een kolonie bijgekomen. De kolonie aan de enige boerderij op de Oostermeent, ook wel als De Kampen aangeduid maakt een opmerkelijke

ontwikkeling door.

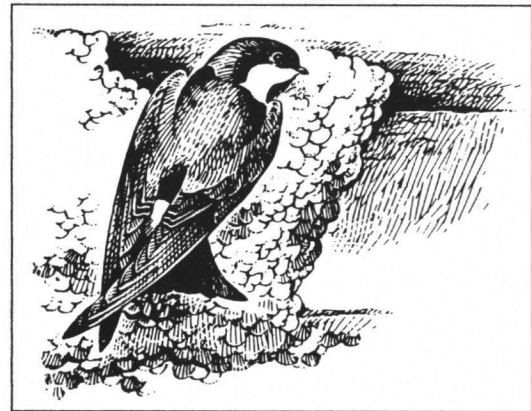
Zonder dat er aparte voorzieningen zijn getroffen neemt het aantal hier jaarlijks toe. In 2001 kwamen er vergeleken met 2000 maar liefst 45 nesten bij en telde deze kolonie daardoor 70 nesten. In het overzicht is deze kolonie, die dicht bij Eemnes dan bij Blaricum en tegen de Eempolders ligt, onder de eerstgenoemde gemeente opgenomen.

Kunstnesten

Op een aantal locaties is dit jaar geen gebruik gemaakt van de daar aanwezige kunstnesten. Wel waren in de onmiddellijke omgeving daarvan nesten gebouwd. Zou er een relatie zijn geweest met het relatief natte voorjaar, waardoor er met betrekkelijk weinig moeite voldoende geschikt nestmateriaal te verzamelen was om zelf nesten te bouwen? Dit zou een indicatie kunnen zijn om het aanbod van kunstnesten binnen de perken te houden. Zorg dragen voor voldoende nestplekken in geschikte gebieden en het verstrekken van nestmateriaal in de vorm van modder in bakken, plastic zeilen of natte plekken zou dan een heel goede remedie kunnen zijn om plaatselijke achteruitgang te vertragen of een halt toe te roepen.

Betrekkelijkheid

Het vergelijken van de tellingen van twee opeenvolgende jaren kan een vertekend beeld opleveren van de trend die zich voordoet. Het zijn de resultaten van twee momentopnames. De getallen gaan pas spreken als de resultaten van een reeks tegen het licht worden gehouden. Hieronder volgt de trend van 1996-2001.

Huiszwaluw

De aantallen broedparen van Muiden/Muiderberg zijn licht toegenomen, met een duidelijke uitschieter in 2000. Weesp zit nog steeds in de lift, waarbij opvalt dat daar juist in 2000 bijna de helft van het aantal in 1999 aanwezig was. De uitbreiding vindt plaats in het buitengebied in de omgeving van het Naardermeer, waar de afgelopen jaren plas-drasgebieden zijn gecreëerd. Van Nigtevecht schommelt het aantal paren jaarlijks, maar de aantallen nemen af. In 2001 was nog maar een zevende van het aantal paren in 1996 aanwezig. Gevreesd moet worden dat de huiszwaluw als broedvogel uit deze gemeente zal verdwijnen. Vreeland lijkt eenzelfde lot beschoren. Hier kwam in 2001 nog maar een derde van het aantal paren voor. Van Loenen is nog weinig te zeggen. De laatste twee jaar is er een afname, maar eerder was dit in 1997 en 1998 ook het geval. In Nieuwersluis echter nemen de aantallen langzaam maar zeker af. De situatie in Ankeveen laat een lichte verbetering zien met vooral 1999 en 2000 als betere jaren. Na een kleine afname in de eerste twee jaar na 1996 trad de laatste twee jaar een lichte verbetering in Kortenhoef op. Voor Loosdrecht neemt het aantal, met als uitzondering 1997, nog steeds toe. Over Hilversum en

Hollandsche Rading valt door het geringe aantal nesten niets te zeggen. De stand in Naarden maakt met sterk schommelende aantallen een positieve ontwikkeling door. Het aantal huiszwaluwen dat zich in Huizen vestigt groeit nog steeds. Daar broeden nu tweeënhalve keer zoveel huiszwaluwen als in 1996! Uit het oude dorp van Blaricum is de soort op enkele paren na vrijwel verdwenen. De aantallen van de kolonies in de Eempolders, met daarbij ook die van de Oostermeent, nemen voortdurend toe. Die ontwikkelingen doen zich niet in Eemnes voor dat als een lintbebouwing op de polderrand ligt. Evenmin is dit het geval in de nieuwere delen en de nieuwbouwwijken westelijk daarvan. In de Eempolders worden nu langzaam maar zeker de nieuw gebouwde boerderijen gekoloniseerd. Veel zal afhangen van het gedogen van die vestigingen door de daar wonende agrariërs. De positieve ontwikkelingen zijn waarschijnlijk niet het gevolg van het natuurreservaat met plas-drassituaties dat door Natuurmonumenten ontwikkeld wordt. De doorslaggevende factor in de met veel sloten doorsneden polders is ver-

moedelijk het ontstaan van vestigingsmogelijkheden (boerderijbouw). In Eembrugge doen zich af en toe kleine uitschieters voor, maar is er weinig veranderd. Blijft Eemdijk nog over. Op enkele plaatsen na zijn de nesten van de huizen in de lintbebouwing achter de dijk van de Eem verdwenen. Mogelijk is een deel van de paren naar de op enkele honderden meters westelijk liggende nieuwe boerderijen in de Eempolders verhuisd. De enige stabiele factor is de enige jaren geleden ontdekte kolonie aan een loods in het dorp. Deze heeft ervoor gezorgd dat het aantal nesten in Eemdijk in de afgelopen jaren is gestegen. De conclusie uit het bovenstaande is dat over het gehele gebied gerekend de huiszwaluw is toegenomen, een ontwikkeling die haaks staat op de landelijke trend. Deze vond zowel in het Vechtplassengebied als in de Eempolders plaats. In de gemeenten langs de Vecht, op Weesp en Muiden na, daalde het aantal vestigingen. Een uitdaging voor de komende jaren om met hulpmaatregelen de trend daar om te buigen. Leden die hieraan een bijdrage willen leveren zijn van harte welkom.

Geraadpleegde literatuur:

- Ende, G. van den 2001. 2001 was een slecht jaar voor Huiszwaluwen op Schouwen-Duiveland. *Sterna* 46(4): 78-80.
- Neuvel, Th. 2001. Huiszwaluw-inventarisatie 2001 "Wierhavengebied". *De Meerkoet* 2001(3):9.
- Jonkers, D.A. 1998. Monitoring huiszwaluw in 1997. *De Korhaan* 32(1): 19-20.
- Jonkers, D.A. 1999. Huiszwaluwkolonies in 1998. *De Korhaan* 33(1): 16-17.
- Jonkers, D.A. 1999. Huiszwaluwen weten zich ook in 1999 te handhaven. *De Korhaan* 33(5): 128-129.
- Jonkers, D.A. 2001. 2000: topjaar voor huiszwaluwen. *De Korhaan* 35(1): 14-16.
- Roos, M. 2001. Verslag huiszwaluwinventarisatie 2001. *de Kieft* 2(4): 11.